

ת.ז. ,

ע"י ב"כ עוה"ד סיגי בן ארי ; אסנת כהן ליפשיץ ;
מוריה פרידמן שריר ; מונא חדאד
מ"גישה - מרכז לשמירה על הזכות לנוע"
רחוב הרכבת 42 תל אביב, 6777008
טלפון : 03-6244120 ; פקס : 03-6244130
דוא"ל : info@gisha.org

העותרת

- נגד -

1. מתאם פעולות הממשלה בשטחים
2. מינהלת התיאום והקישור (עזה)
3. המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית

ע"י פרקליטות מחוז ירושלים (מינהלי)
רח' מח"ל 7, מעלות דפנה, ירושלים
טלפון : 02-5419554, פקס : 02-6468056

המשיבים

עתירה מינהלית

מוגשת בזאת עתירה מינהלית במסגרתה מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים לתת מענה לבקשת העותרת 1, בת 75, שהגיעה, באישור המשיבים, לביקור משפחתי בעזה, ולאפשר לה לחזור לביתה שבגדה המערבית, בין היתר בשל צרכים רפואיים.

בשל הדחיפות בקבלת מענה, ובשל אופייה ההומניטארי של הבקשה, לעתירה זו נלווית בקשה לקיום דיון דחוף.

בנוסף, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העותרת, לרבות שכ"ט עו"ד, בצירוף מע"מ כדין.

העתירה נתמכת בתצהיר העותרת שנחתם בפני עו"ד ברצועת עזה ונשלח לח"מ, לאחר תיאום טלפוני. בשל הקושי בקיום מפגשים בין העותרת לבין ב"כ ובשל דחיפות העתירה, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבל את התצהירים ואת יפוי הכוח שנחתמו ונשלחו בפקס.

הצדדים לעתירה

1. **העותרת** הינה תושבת פלסטינית, אלמנה, ילידת 1945, המתגוררת בגדה המערבית. כרגע נמצאת העותרת ברצועת עזה.
2. **המשיב 1** (להלן: **המתפ"ש**) הינו האחראי על יישום המדיניות האזרחית בשטחי הגדה המערבית ורצועת עזה, ואמון על תיאום וקישור מול האוכלוסייה הפלסטינית ברצועת עזה.
3. **המשיב 2** (להלן: **המשיב או מת"ק עזה**) הוא הממונה על יישום המדיניות האזרחית של ממשלת ישראל ברצועת עזה, לרבות הנפקת היתרי כניסה לרצועת עזה עבור ישראלים, והוא כפוף למשיב 2.
4. **המשיב 3** הוא המפקד הצבאי של איזור הגדה המערבית מכח כללי המשפט הבינלאומי.

רקע עובדתי

5. העותרת, אלמנה בת 75, אם לארבעה וסבתא ל-13 נכדים ונכדות. כתובתה רשומה בגדה המערבית ושם היא מתגוררת באופן קבע. ביום 3.3.2020 נכנסה העותרת לרצועת עזה דרך מעבר ארז, באישור המשיבים, לצורך השתתפות בחתונת נכדה. היתר חזרה לגדה ניתן לה על ידי המשיבים ליום 8.3.2020. ואולם, ביום זה נסגר מעבר ארז על ידי המשיבים בשל חג הפורים והחל מיום 12.3.2020, בהמשך ישיר לסגר פורים, הכריזו המשיבים על סגירת המעבר בין רצועת עזה והגדה המערבית לישראל בשל החשש מהתפשטות וירוס הקורונה, למעט במקרים הומניטאריים חריגים.

העתק תעודת הזהות של העותרת מצ"ב ומסומן נספח ע/1

העתק היתר החזרה לגדה שניתן לעותרת ליום 8.3.2020 מצ"ב ומסומן ע/2

6. העותרת הבינה שלא תוכל לשוב לביתה באופן מיידי והחליטה להמתין, בתקווה לשיפור המצב ופתיחת המעברים. חלפו למעלה משלושה חודשים ולעותרת נאמר שוב ושוב כי המעבר אפשרי רק במקרים רפואיים מצילי חיים. **הצורך בחזרה הביתה הלך והתגבר**, גם נוכח העובדה כי העותרת תלויה באירוח של משפחתה בעזה שנמצאת במצב כלכלי קשה וגם לאור מצבה הבריאותי. העותרת סובלת מסוכרת, לחץ דם גבוה ועודף כולסטרול ומקבלת תרופות רבות לאיזון מצבה. בגדה קיבלה את התרופות ממשרד הבריאות הפלסטיני ללא עלות ואילו בעזה היא צריכה לקנות את התרופות באופן פרטי, בסכום לא מבוטל של כ-500 ש"ח לחודש. בנוסף היא נמצאת במעקב צמוד אצל ד"ר אוסאמה אסעד במרכז אלשווא הרפואי ביריחו, והמועד המקורי לביקורת התקופתית אצלו, שנערכת כל שלושה חודשים, היה בחודש יוני. כעת נקבע מועד חדש לביקורת, ליום 13.7.2020. **בשל כל הסיבות הללו, העותרת מבקשת לחזור לביתה במהירות האפשרית.**

העתק הזמנה לביקורת רפואית תקופתית + תרגום חופשי מצ"ב ומסומן ע/3.

7. לאור זאת, ומשלא חל כל שינוי במדיניות המעברים בין עזה לישראל, פנתה העותרת לעמותת "גישה" על מנת שזו תסייע בידה לחזור לביתה בגדה.

8. ביום 23.6.2020 פנתה עמותת "גישה" למשיב בשמה של העותרת על מנת להסדיר את כניסתה לישראל לצורך חזרתה לביתה בגדה וביקשה לקבל מענה סופי לבקשה עד ליום 1.7.2020. ביום 25.6.2020 ענה המשיב באמצעות המייל כי יש לפנות בעניין העותרת למנהל האזרחי. בו ביום פנתה עמותת "גישה" בשם העותרת למינהל האזרחי אשר התבקש להסדיר את חזרתה של העותרת לגדה ולתת את תשובתו הסופית עד ליום 5.7.2020.

העתק התכתבויות עמותת "גישה" והמשיבים בעניין העותרת מצ"ב ומסומן ע/4.

9. עד לכתיבת שורות אלה לא ניתן לבקשת העותרת כל מענה. מכאן עתירה זו.

הטיעון המשפטי

10. מעבר בין הגדה המערבית לרצועת עזה מחייב קבלת היתר מהמשיבים אשר מותנה בעמידה בקריטריונים נוקשים ביותר. הסדר זה הוא תולדה של החלטת הקבינט המדיני-בטחוני של ישראל מספטמבר 2007, שקראה להגבלה של תנועת האנשים והסחורות מהרצועה ואליה. מסמך המדיניות זמין בכתובת:

http://www.gisha.org/UserFiles/File/LegalDocuments/procedures/entering_and_exiting_gaza/03.pdf

11. מדיניות מצמצמת זו באה לידי ביטוי במסמך "סטאטוס הרשאות לכניסת פלסטינים לישראל, ליציאתם לחו"ל ולמעברם בין איו"ש לבין רצועת עזה", המסמך המעגן ומפרט את מדיניות המשיבים לגבי תנועת אנשים וסחורות בין רצועת עזה, הגדה המערבית וישראל.

סטטוס הרשאות המעודכן זמין בכתובת:

<https://www.gisha.org/UserFiles/File/LegalDocuments/procedures/general/50.pdf>

12. נוכח עמידתה בקריטריונים - השתתפות בחתונה של נכד - קיבלה העותרת אישור מהמשיבים לבקר בעזה ולחזור לאחר מכן לגדה. ואולם, ההיתר ניתן לה ליום סגר (דבר שאמור היה להיות ידוע למשיבים מראש) ומייד לאחר מכן נסגרו המעברים בין עזה לישראל בשל הקורונה. **כעת נדרש תיאום מחודש של מועד חזרתה לביתה בגדה.**

המשיבים הפרו את חובת ההגנות של הרשות

13. חובת ההגנות של הרשות היא אבן פינה בדיני המינהל הציבורי, בהיותה נאמן של הציבור (בג"ץ 164/97 קונטרס נ' משרד האוצר, פ"ד נב(1), 289 (1998); דפנה ברק-ארז, משפט מינהלי, כרך א' 276 (2010)). חובת ההגנות נובעת מכך שהשלטון והיחיד אינם שווי-כוחות ואינם שווי-מעמד. השלטון מחזיק כוח ועצמה וחובת ההגנות נועדה לשמש בלם לכוח ורסן לעצמה. הגם שהעותרת אינה אזרחית ישראל, היא עדיין תלויים בהחלטת המשיבים. כל עוד למשיבים היכולת למנוע את כניסתה לישראל וחזרתה לגדה ועל דרך זו לפגוע בזכויות יסוד המוקנות לה, עליהם החובה לנהוג כלפיה במידת ההגנות, כמו כלפי כל פונה התלוי ברשות.

14. חובת ההגנות מחייבת את הרשות לטפל באופן רציני ואחראי בפנייתם של תושבים כדוגמת העותרת. במקרה של העותרת, המשיבים הנפיקו לה היתר ליום שניתן היה לדעת מראש כי

הוא יום בו סגורים המעברים ובכך הפירו את חובת ההגינות כלפיה. באי המענה לבקשתה הנוכחית, בהינתן הזמן שבו נאלצה להישאר בעזה, הם ממשיכים להפר את חובותיהם כלפיה.

15. כך, הפונה מצויה בפני שוקת שבורה- אין היא יודעת מתי ואם בכלל תאושר בקשתה ואין היא יודעת כיצד להתייחס לעיכוב. אין בפניה גם נימוקים מדוע בקשתה מתעכבת או למעשה נדחת, דבר הפוגע ביכולתה למצות את זכויותיו באפיקים אחרים ובפרט בפני ערכאות. לעניין זה יפים דברי השופטת יהודית צור בעת"מ (י-ם) 139/07 **משה כהן נ' שר הפנים** פס' 49 (25.07.2007):

"בתי המשפט חזרו והדגישו את החובה של רשות ציבורית לטפל בפניות של אזרחים בדרך עניינית ויעילה. חשוב במיוחד להקפיד על מתן תשובה תוך זמן סביר והעיקר יש ליידע את הפונה בצורה ברורה ומדויקת מהי עמדת הרשות בענייניו ומה נדרש ממנו לעשות על מנת לקדם את ענייניו בצורה יעילה ועניינית."

המשיבים פוגעים באופן בלתי מידתי בזכויות העותרת

16. מחדלם של המשיבים בעניינה של העותרת פוגע בזכויותיה באופן בלתי מידתי. יוזכר, כי נוכח השליטה של ישראל על מעברי הגבול בין רצועת עזה לבין שטחה, **מחויבת היא מכוח המשפט הבינלאומי והישראלי לכבד ולהגן על אותן זכויות האדם המושפעות משליטתה**- בראשן ובעיקרן **הזכות לחופש התנועה והזכויות שנגזרות ממיוש חופש התנועה**, כגון, במקרה דנן, **הזכות לבריאות, לחיים תקינים והזכות לשוב הביתה**.

17. יפים לעניין זה דברי בית המשפט העליון בבג"ץ 1169/09 **פורום משפטי למען ארץ ישראל נ' ראש הממשלה** פס' 21 (15.6.2009):

"על חובתו של הממשל הישראלי לדאוג לקיום הצרכים ההומניטאריים הבסיסיים של תושבי איו"ש והרצועה עמדה פסיקת בית משפט זה לא אחת. גם אם רצועת עזה נשלטת כיום על ידי תנועת החמאס, אשר הוכרזה ארגון טרור, חיים בה תושבים הזקוקים לשירותים חיוניים לקיום איכות ורמת חיים סבירה ואנושית. ישראל נדרשת להושיט עזרה כדי לאפשר סיפוק צרכים הכרחיים לאוכלוסייה המקומית, שבלעדיה לא יקבלו מענה."

18. במקרה דנן, העותרת תלויה בהיתר מהמשיבים על מנת לחזור לביתה והיציאה דרך רצועת עזה לגדה המערבית אפשרית רק דרך מעבר ארז שבשליטת ישראל. הסחבת מצד המשיבים במתן מענה לבקשת העותרת מביאה לפגיעה קשה בזכותה של העותרת לחופש תנועה, לבריאות, לחיים תקינים ולשיבה הביתה.

המשיבים הפרו את החובה לפעול במהירות הראויה

19. על המשיבים מוטלת חובה להשיב לכל פניה המוגשת אליהם, תהיה תשובתם אשר תהיה. זאת, על מנת לאפשר למבקשים לכלכל את צעדיהם ולפעול למיצוי זכויותיהם. התנהלותם של המשיבים במקרה דנן מפרה חובה זו.

20. חובתה של רשות מנהלית לפעול במהירות הראויה ולהשיב לפונים אליה בתוך זמן סביר היא מן מושכלות היסוד של מינהל תקין (בג"צ 4634/04 **רופאים לזכויות אדם נ' השר לביטחון פנים**, פ"ד סב(1) 762 (2007); יצחק זמיר **הסמכות המנהלית**, כרך ב', מהדורה שנייה 1098 (2011)). חובה זו הינה חובה כללית החולשת כמעט על כל הפעולות המנהליות, למעט כאשר דין ספציפי קובע חובת עשייה במועד נקוב (אליעד שרגא ורוני שחר, **המשפט המנהלי**, כרך 3, 338 (2008)). חובה זו נלמדת בין היתר מסעיף 2(א) לחוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958 ומסעיף 11 לחוק הפרשנות, תשמ"א - 1981.

21. למעשה, החובה המוטלת על הרשות המנהלית להפעיל את סמכויותיה במהירות ראויה היא חלק מהחובה הכללית החלה על רשות לנהוג בסבירות במובנה הרחב (בג"צ 6300/93 **המכון להכשרת טוענות בית דין נ' השר לענייני דתות**, פ"ד מח(4) 441 (1994); בג"ץ 1999/07 **גלאון נ' ועדת הבדיקה הממשלתית לבדיקת אירועי המערכה בלבנון 2006**, פ"ד סב(2) 123 (2007) (להלן: **עניין גלאון**)). עיכוב במתן מענה לפיכך יכול להעיד על חוסר סבירות בהתנהלות הרשות, שמצדיקה התערבות שיפוטית.

22. הפסיקה פירשה את המושג "מהירות ראויה" כמתייחסת למעשה למענה תוך "זמן סביר". אולם, התשובה לשאלה מהו "זמן סביר" תיקבע בכל מקרה לגופו, על פי נסיבותיו הוא. על פי הפסיקה, יש לבחון אם בקביעת לוח הזמנים בטיפול בנושא הנדון שקלה הרשות את כלל השיקולים הראויים תוך מתן משקל ראוי לכל אחד מהם (בג"ץ 10296/02 **ארגון המורים נ' שרת החינוך** (15.12.2004); בג"ץ 7844/07 **פנחס כהן נ' ממשלת ישראל** (14.4.2008)). קביעת הזמן הסביר לפעולה במקרה הקונקרטי נגזרת מאילוצים מעשיים מחד ומעוצמת המשקל והחשיבות לביצוע הפעולה במהירות ביחס לאינטרס הכלל או היחיד, מאידך (עניין **גלאון לעיל**, פס' 8). כאשר מדובר בסוגיה או החלטה שיש לה השלכה על זכויות אדם מקבל מושג "הזמן הסביר" משמעות מיוחדת (עניין **גלאון לעיל**, 153) ועל הרשות לקחת זאת בחשבון בעת הטיפול בפנייה.

23. העותרת נמצאת בעזה מזה זמן ממושך מאחר והמשיבים הנפיקו לה היתר חזרה לגדה ליום בו הטילו סגר על הרצועה ומכיוון שמייד לאחר מכן נסגרו המעברים בשל הקורונה. כעת, משפנתה אליהם העותרת בבקשה קריטריונית, שאושרה זה מכבר, ובשעה שמספר הבקשות העומדות בפני המשיבים מצומצם ביותר נוכח הנסיבות, היה עליהם להשיב לה תוך פרק זמן קצר ביותר.

נוכח האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים להשיב לבקשת לעותרת ולאשר את חזרתה לביתה שבגדה.

כמו כן, לאור התנהלות המשיבים שתוארה לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייבם בהוצאות העותרת, לרבות אגרת בית משפט ושכ"ט עו"ד כדן.